

Michaël Seletski (rechts) in de gebedsruimte van de synagoge, met graffiti op de muren en afbladderende plafonds. Er is nog werk aan de winkel. © Wim Kempenaers

REPORTAGE | Veel gelovige joden zijn er in Kalmthout wellicht niet meer, maar een synagoge staat er wel. Binnenkort wordt ze gestut, om een curieus stukje geschiedenis te behoeden voor de instorting.

De synagoge die ooit balzaal van de nazi's was

De boogrammen zijn al gestut om instorting te voorkomen. © Wim Kempenaers

VAN ONZE REDACTEUR

WOUTER WOUSSEN

KALMTHOUT is een schaduwrijke laan in de woonwijk Heide, tussen dure villa's in uiteenlopende stijlen, staat een rood bakstenen gebouw met twee neo-Moorse torentjes, gestutte boogrammen en een knalgele trekker die moet voorkomen dat de verzakte gevel straks languit in de schrale voortuin ligt. In die tuin staat een plakkaat van de gemeente en een man met een indrukwekkende roodwitte baard. Volgens het plakkaat is het gebouw een beschermd monument. Volgens de man met de baard, Michaël Seletski (55), was het hier vroeger moeier en drukker, vooral tijdens de zomervakanties.

Joden hebben een belangrijk aandeel in het ontstaan van de wijk Heide, die gewoon heide was tot Antwerpse diamantairs er op het einde van de negentiende eeuw de eerste vakantiehuisjes kwamen bouwen, onder wantrouwe blikken vanuit Kalmthout-

dorp. Elke zomer kwamen rijke joodse families met hun hele huishouden genieten van de Kalmthoutse rust. Sommige families bleven er na verloop van tijd permanent wonen. Later kwam er ook een joods hotel, voor wie zich geen vakantiehuis kon veroorloven. Al in 1920, nog voor de wijk een eigen parochiekerk had, werd er ook een synagoge gebouwd.

Elke dag gebedsdienst

Het is niet de Holocaust die de synagoge in onbruik heeft doen raken, al heeft hij er een aandeel in gehad. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het gebouw door de Duitse bezetter als balzaal gebruikt, maar behalve een gestolen parketvloer heeft dat geen blijvende sporen nagelaten. Uit Kalmthout alleen al zijn bijna tweehonderd joden gedeporteerd, maar sommigen zijn teruggekeerd. Het joodse vakantieoord herstelde zich grotendeels. Michaël Seletski herinnert zich hoe er in de jaren 70 en 80 soms vijftig à zestig gelo-

De synagoge moet opnieuw een synagoge worden, maar ook toegankelijk worden voor het publiek. Een lastige evenwichts-oefening

vigen naar de synagoge kwamen. 'In augustus was hier soms elke dag een gebedsdienst. Na een tijd kwamen er minder. Soms werd ik gebeld om op vrijdagavond vanuit Antwerpen naar hier te komen, zodat we met genoeg waren om een geldige dienst te houden.'

Seletski deed dat graag. Hij houdt nog altijd van de geur van sparren, die hem doet denken aan de vele vakanties die hij hier doorbrachte. Hij hoopt dat er ooit weer gebeden wordt in de synagoge, maar hij denkt niet dat er nog veel gelovige joden in Kalmthout zijn

'Soms werd ik gebeld om op vrijdagavond vanuit Antwerpen naar hier te komen, zodat we met genoeg waren om een geldige dienst te houden'

MICHAËL SELETSKI

overgebleven.

Sinds 1995 staat de synagoge leeg, in 2007 werd ze een beschermd monument en er is goede hoop dat ze binnenkort gerenoveerd wordt. De Vlaamse minister-president, Geert Bourgeois (N-VA), kwam gisteren zelf in het Kalmthoutse gemeentehuis een eerste premie uitreiken om het gebouw te behoeden voor de totale instorting. Het gaat om vijftienduizend euro, de helft van wat de eerste stutwerken zullen kosten. Van de totale renovatie bestaat alleen een gedateerde raming. In 2007 werden de kosten geschat op een half miljoen euro. Dat bedrag houdt dus geen rekening met de inflatie en tien jaar extra teloor-gang.

Duivenstront

Bourgeois merkte op dat de overheid zelden zoveel moeite heeft moeten doen om een premie te kunnen uitreiken. Het belangrijkste probleem is daarbij dat de eigendom van de synagoge intussen over zoveel erfgename is verdeeld. De minister-president had het over een zeventigtal, de tijdelijke beheerder van het gebouw sprak over zeventig à tachtig. Volgens Frans van den Brande, een oud-docent judaïstiek aan de Hogeschool Zeeland die zich het lot van de synagoge aantrekt, zijn het er 67 of 68. Als een van hen een bezwaar heeft tegen wat er met het gebouw zou gebeuren, loopt het dossier op zijn minst tijdelijk vast.

Om de plannen een zo groot mogelijk draagvlak te geven, wordt er voor de renovatie overlegd met de beide grote joodse gemeenschappen in Antwerpen, de Michtse Hadas en de Shomre Hadas. De bedoeling is dat de synagoge opnieuw een synagoge wordt, maar dat ze daarnaast toegankelijk wordt voor het publiek. Dat wordt nog een lastige evenwichtsoefening.

Na afloop van de feestelijke ondedekening in het gemeentehuis werd de minister-president samen met de Kalmthoutse burgemeester, de Antwerpse provinciegouverneur en enkele joodse prominenten naar het gebouw gebracht, waar jaren leegstand een ravage hebben aangericht. Tussen de arduinen trappen die naar de afgebladderde voordeur leiden, zijn varens opgeschoten. De vloer zit verstopt onder duivenstront. Een onopvallende man met een keppeltje, Isi Bek, penningmeester van de Shomre Hadas, keek tijdens het bezoek zorgelijk naar de vergane plafonds van de gebedsruimte en zei: 'Hier is nog veel werk.'

De Lijn en NMBS

'CityPass moet stadsgrenzen overschrijden'

BRUSSEL | In Gent en Antwerpen wordt voor het einde van dit jaar een CityPass ingevoerd, waarmee pendelaars voor 60 euro per maand terecht kunnen op de trein, de tram én de bus. Het initiatief van De Lijn en de NMBS moet van het openbaar vervoer een aantrekkelijker alternatief maken voor de wagen in het woon-werkverkeer. Voor bepaalde doelgroepen komen er op de overkoepelende abonnementsprijs allicht kortingen.

Deelfietsen

Hoewel De Lijn en de NMBS voorzichtig blijven met precieze informatie, zou de CityPass zich volgens de huidige plannen beperken tot de stedelijke agglomeratie. 'Maar de meeste files staan net op de wegen vanuit de rand richting de stad', merkt Smilde op. 'Ideaal zou je met het abonnement ook van bijvoorbeeld Wetteren naar Gent kunnen reizen. Pas dan zal dit project echt geslaagd zijn.'

De invoering van een overkoepelend abonnement voor openbaar vervoer is in Vlaanderen al meer dan tien jaar lang onderwerp van gesprek. In Brussel, Charleroi en Luik bestaan al gelijkaardige formules. In Antwerpen wil het stadsbestuur volgend jaar een stap verder gaan en behalve openbaar vervoer ook taxi's, deelfietsen en -auto's in het abonnement opnemen. 'We moeten het idee loslaten dat we met één vervoersmiddel van A naar B moeten' zegt schepen van Mobiliteit Koen Kennis (N-VA). 'De Citypass is een belangrijke stap naar multimodaliteit.' (ps)

Misdaad

Pedofiel (53) na zeven jaar toch vervolgd

Zeven jaar lang leek hij aan vervolging te kunnen ontsnappen, maar de 53-jarige T.N. uit Kortenberg stond gisterocht terecht in de Leuvense rechtbank voor het misbruik van zijn twee nichtjes.

De twee meisjes werden zeven jaar lang aangerand, het jongetje vanaf haar vierde. Als scoutslider en voetbaltrainer zou T.N. in die periode nog zeker vier andere slachtoffertes hebben gemaakt. Pas in 2008 stopte het misbruik, toen hij door zijn eigen vrouw betrap werd.

T.N. ging in therapie en de twee meisjes werden door familie onder druk gezet om geen klacht in te dienen. Maar in 2015 stapten ze toch naar het gerecht. De verjaring kwam toen al dichtbij. Het parket eist nu vijf jaar cel voor de man. (ab, cb)

Nu zaterdag
GRATIS concertticket

Nu zaterdag GRATIS concertticket
6 weken lang gratis tickets

De Standaard ademt cultuur en u zult het geweten hebben. We houden uw zintuigen scherp en uw cultuuragenda wervelend en up-to-date met gratis cultuurtickets voor het hele seizoen.

Zat 09/09	CONCERT in AB, Trix, Handelsbeurs, Antwerp Symphony Orchestra, Het Depot
Zat 16/09	THEATER of DANS in Kaaitheater, deSingel, NTGent, KVS, STUK, Opera Ballet Vlaanderen, De Grote Post
Zat 23/09	JEUGDVOORSTELLING bij BRONKS, HETPALEIS
Zat 30/09	GRATIS E-BOEK , keuze uit enkele literaire kleppers
Zat 07/10	FILM van het jaar
Zat 14/10	TENTOONSTELLING in Mu.ZEE, S.M.A.K., Rubenshuis, MAS, Design museum Gent

Alle info op standaard.be/cultuurweken

CULTUUR WEEKEN
De Standaard

VERWACHT HET ONVERWACHT

dS De Standaard